

Handelingsplan leerling met Selectief Mutisme

A. Achtergrondinformatie

[Beschrijf kort hoe lang de leerling al op school zit, hoe de leerling tot nu toe functioneerde, hoe de thuissituatie van de leerling is, wat de thuistaal van de leerling is, hoe het contact met de ouders is en wat er bekend is over de talige of cognitieve vaardigheden van het kind op school en thuis]

B. Huidige situatie en probleembeschrijving

[Beschrijf kort hoe de leerling nu functioneert en wat het probleem is. Geef sterke en zwakke kanten van de leerling aan]

Specifieke aandachtspunten voor kinderen met selectief mutisme

De non-verbale communicatie:

Beschrijf kort wat de leerling aan non-verbale communicatie gebruikt, bijv. ja/nee knikken, aanwijzen, gebaren maken, iemand aantikken om hulp te vragen, groeten

De verbale communicatie:

Beschrijf kort wat de leerling aan verbale communicatie gebruikt, bijv. geluiden, fluisteren, spreken in bijzijn van ouders

Situaties:

Beschrijf kort in welke situaties de leerling wel of niet spreekt, bijv. spreken tijdens het buitenspelen, in bijzijn van ouders, met een vast vriendje/vriendinnetje, tegen broer of zus.

Angst:

Beschrijf of de leerling ook angstig lijkt in andere situaties, bijv. tijdens gym, bang om naar de WC te gaan, moeite om (non-verbaal) keuzes te maken, angstig bij onverwachte veranderingen in het programma.

C. Doelen

C1. Lange termijn doelen

[Beschrijf in concreet gedrag wat de uiteindelijke doelen zijn]

C2. Korte termijn doelen

[Beschrijf korte termijn doelen voor deze periode (max. 3 mnd.) in concreet gedrag]

Specifieke aandachtspunten voor kinderen met selectief mutisme

Deel complexe doelen op in concrete en haalbare stapjes, zodat de leerling succeservaringen opdoet. Betrek zondig ouders bij de eerste stapjes.

Begin met non-verbale doelen, bijvoorbeeld durven kiezen met behulp van programmakaartjes of durven antwoorden met ja/nee knikken.

D. Methoden en middelen

[Beschrijf de manier waarop de leerling begeleid wordt: Wanneer, waar, hoe vaak en hoelang? Wie voert de begeleiding uit en wat is daarvoor nodig]

Specifieke aandachtspunten voor kinderen met selectief mutisme

Geef duidelijk aan welk gedrag wordt geoefend, in welke situatie en met wie. Beschrijf bijvoorbeeld de rol van ouders. Beschrijf bij het gebruik van een beloningsprogramma welk gedrag precies wordt beloond en hoe.

E. Organisatie

[Zorg voor continuïteit in de begeleiding gedurende de hele basisschool. Als taken worden over overgedragen maak dan duidelijk aan wie en voor hoe lang]

F. Evaluatie of Tussentijds overleg en bijstelling doelen

[Spreek af wanneer en hoe vaak er overleg plaatsvindt tussen alle betrokkenen. Schrijf op als er aanpassingen nodig zijn in de werkwijze, planning of doelen]

Voorbeelden en advies

Zie ook de tips op de website van "Spreekt voor zich" om spreken op school aan te moedigen.
www.spreektvoorzich.nl/info/school/tips/

Voorbeelden en adviezen voor korte termijn doelen op het gebied van meedoen aan non-verbale activiteiten

De leerling durft mee te doen met activiteiten in de kring

1. Kies activiteiten waarbij twee kinderen samen iets gaan doen of pakken.
2. Kies veilige activiteiten die geen verbaal antwoord vragen, bijvoorbeeld een kaartje neerleggen, een voorwerp pakken, een voorwerp doorgeven.
3. Zorg dat uw leerling veel voorbeelden heeft van andere kinderen en goed weet wanneer hij/zij aan de beurt is. Vraag de kinderen bijvoorbeeld achtereenvolgens iets te pakken of te doen. Zo ziet de leerling eerst het voorbeeld van alle anderen kinderen en ziet zijn beurt goed aankomen.
4. Durft uw leerling niet? Laat de spanning niet te hoog oplopen en vraag wie de leerling kan helpen. Kijk of de leerling het samen met een ander durft uit te voeren.
5. Bespreek de kringactiviteit voor en laat zo nodig thuis oefenen. Vertel de leerling bijvoorbeeld welk boek u morgen gaat lezen, geef het boek zo mogelijk mee naar huis en vertel vast welke vraag u gaat stellen. Zo kan hij/zij zich op de vraag voorbereiden en deze de volgende dag (non-verbaal) beantwoorden door het juiste plaatje aan te wijzen o.i.d.

De leerling durft op school naar de WC te gaan

1. Vraag de ouders om met de leerling naar de WC te gaan bij het brengen of ophalen. Sommige kinderen zijn bang in de vreemde ruimte en samen met hun ouder wennen ze aan de WC op school.
2. Kijk of de leerling weet hoe hij/zij moet handelen als hij/zij naar de WC moet. Moeten de leerlingen het vragen, hun vinger opsteken, of een ketting pakken? Weet uw leerling goed hoe hij/zij dat moet doen? Zijn er belemmeringen? Doe het een paar keer samen of neem de leerling een paar keer mee als u een ander kind helpt of de weg wijst.
3. Vraag uw leerling eens om een nieuw kindje te laten zien waar de WC is of waar hij/zij de ketting moet pakken.
4. Gebruik zonodig een stickerkaart om de leerling te stimuleren elk dagdeel een keer naar de WC te gaan.

Voorbeelden en adviezen voor korte termijn doelen op het gebied van non-verbale communicatie

De leerling durft vragen met ja/nee knikken te beantwoorden

1. Vertel de leerling op een rustig moment dat u ziet dat hij/zij nog geen antwoord durft te geven. Vertel ook dat dat helemaal niet erg is maar dat het wel lastig is als u niet weet wat hij/zij wil. Spreek af dat de leerling ja gaat knikken of nee gaat schudden met het hoofd.
2. Begin met een vraag waarvan u denkt dat de leerling het graag wil en waarop het dus heel verleidelijk is om 'ja' te knikken. Kies een rustig moment als er niet al teveel andere kinderen bij staan.

3. Geef uw leerling zonnodig even bedenktijd, door te zeggen: "ik wil jou zo meteen vragen of je ..., maar ik moet nog heel even .. helpen. Denk maar vast even of je het wil of niet, dan kom ik zo bij je."
4. Complimenteer de leerling als hij/zij durft te knikken. Vertel hoe knap u het van hem/haar vindt dat hij/zij dat al durft, maar ook hoe fijn het voor hem/haar is dat u nu weet wat hij/zij wil.
5. Kies dan enkele momenten op de dag waarop u de leerling een gesloten vraag stelt. Begin met rustige momenten en breidt het geleidelijk aan uit naar momenten dat er meerdere leerlingen bij zijn. Gebruik zonnodig een beloningskaart om te tonen hoe vaak het hem/haar al gelukt is.
6. Zodra u weet dat uw leerling het durft, spreek dan af dat u altijd een (non-verbaal) antwoord verwacht. Als andere kinderen "voor" uw leerling praten of als de leerling soms geen respons geeft, geef hem/haar dan de kans zelf te antwoorden en laat hen/haar anders nog even nadenken over wat hij/zij wil.

De leerling durft te laten weten dat hij/zij hulp nodig heeft

1. Vertel de leerling op een rustig moment dat u ziet dat hij/zij nog niet durft te vertellen als hij hulp nodig heeft, dat dit helemaal niet erg is, maar dat het wel lastig is als u niet weet als er iets aan de hand is.
2. Spreek samen een manier af waarop uw leerling toch aan u kan laten weten dat hij/zij hulp nodig heeft, bijvoorbeeld door u aan te tikken, door een kaartje op uw tafel te leggen, door een afgesproken voorwerp in de hand te nemen en naar u toe te komen.
3. Spreek af dat u samen gaat uitzoeken hoe u de leerling kan helpen. Kan de leerling het aanwijzen? Kunt u raden wat er aan de hand is en kan de leerling ja knikken of nee schudden?
4. Kijk of er veel voorkomende situaties zijn waarin de leerling hulp nodig heeft (rits dichtmaken, beker open draaien, veters vastmaken) en spreek een manier af waarop de leerling u dat laat weten. Zorg voor een balans tussen een beetje initiatief van de leerling (zelf naar u toe komen, voorwerp geven of tonen, gebaar maken) en initiatief van u (de leerling hoeft het niet verbaal te vragen)
5. Als andere kinderen helpen door "voor" uw leerling te praten, vraag dan altijd nog enig eigen initiatief van de leerling (zelf aan u geven, ja/nee knikken op vraag van u)
6. Betrek de ouders zo nodig bij deze afspraken, zodat die dit thuis met het kind kunnen bespreken. Soms kunnen kinderen thuis vertellen wat ze niet durven in de klas en waardoor ze belemmerd worden.